

 **Stichting Algemeen
Pensioenfonds KLM**

Financieel crisisplan

Amstelveen, december 2020

1. Inleiding

Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM is uitvoerder van de door KLM en de werknemersorganisaties in het arbeidsvoorwaardelijk overleg overeengekomen pensioenafspraken. In dit financieel crisisplan legt het bestuur van het Algemeen Pensioenfonds KLM vast hoe het handelt als het fonds in een crisissituatie komt. Het financieel crisisplan is een beschrijving van maatregelen die het fonds op korte termijn zou kunnen inzetten indien de dekkingsgraad zich bevindt in kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstelling van het Algemeen Pensioenfonds KLM in gevaar komt. De doelstelling van het pensioenfonds is het verzorgen van een waardevast pensioen tegen acceptabele kosten waarbij de belangen van alle belanghebbenden evenwichtig worden afgewogen.

In dit document zijn de volgende onderdelen beschreven:

- Definiëring crisis
- Beleidsopties
- Effect van de maatregelen
- Evenwichtige belangenbehartiging
- Communicatie
- Besluitvorming
- Beleidscyclus

2. Definiëring crisis

Het bestuur van het fonds gebruikt in zijn beleid, monitoring en de dagelijkse aansturing meerdere dekkingsgraden om de financiële positie te bepalen. Wekelijks rapporteert de uitvoeringsorganisatie de beleidsdekkingsgraad en de feitelijke nominale en reële dekkingsgraad aan het bestuur. Deze rapportage omvat ook een analyse van de mutaties in dekkingsgraad. Het bestuur heeft hierdoor goed zicht op de ontwikkeling van de financiële positie en de daaraan ten grondslag liggende oorzaken.

Bij een beleidsdekkingsgraad boven het niveau van het vereist vermogen (circa 124%) is sprake van een normale situatie. Daalt de beleidsdekkingsgraad onder dit niveau, dan kan het bestuur besluiten de rapportage frequentie te verhogen.

Het bestuur acht een beleidsdekkingsgraad van minder dan 110% zorgelijk. Er is volgens het bestuur sprake van een crisis:

- wanneer inzet van de beschikbare sturingsmiddelen niet tot een herstel binnen wettelijke termijnen leidt en de kans bestaat op het (voorwaardelijk) verwerken van korting op pensioenaanspraken en pensioenrechten in het herstelplan;
- wanneer gedurende vijf jaareinden de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad (104,3%) en pensioenaanspraken en pensioenrechten daardoor onvoorwaardelijk moeten worden gekort om direct aan het gestelde minimaal vereist vermogen te voldoen.

Op deze momenten kan het fonds immers zijn doelstellingen en ambitie niet meer (volledig) realiseren.

Het bestuur voert een ALM-studie uit om het financiële beleid vorm te geven. De meest bepalende economische factoren zijn de rentestand en de yield op zakelijke waarden.

De crisis is structureel wanneer naar verwachting met de beschikbare sturingsmiddelen niet tot een herstel binnen wettelijke termijnen kan plaatsvinden en tot het korten van aanspraken moet worden overgegaan. Op dat moment kan het fonds immers zijn doelstellingen en ambitie niet meer realiseren.

3. Beleidsopties

Het bestuur heeft de volgende maatregelen ter beschikking in het geval van een crisis:

- a. Premiebeleid: verhogen van de premie in geval van tekort;
- b. Indexatiebeleid: afzien van indexatie;
- c. Beleggingsbeleid: aanpassen van de strategische beleggingsmix of aanpassing van afdekkingsinstrumenten;
- d. Korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten.

In het kader van het complete pensioencontract zijn afspraken gemaakt over de inzet van deze instrumenten. Het premiebeleid, indexatiebeleid en kortingsbeleid zijn vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst en de ABTN. Het beleggingsbeleid is vastgelegd in het beleggingsplan en de ABTN en de bevoegdheid tot korting in het pensioenreglement. Er is een statutaire basis, nl. dat het bestuur bevoegd is de verplichtingen in overeenstemming te brengen met de middelen.

Crisisoverleg

Het bestuur bekijkt ingeval van crisis of maatregelen in de sfeer van beleggingen (al dan niet herbalanceren, verhogen strategische afdekking, tijdelijke afdekking, operationele maatregelen) mogelijk zijn.

In reguliere situaties ontvangt het bestuur maandelijks een bericht over de ontwikkelingen op de financiële markten en de gevolgen daarvan voor het fonds, alsmede een rapportage op hoofdlijnen over de financiële positie. Per kwartaal ontvangt het bestuur een uitgebreide risico- en performancerapportage. Verder wordt in iedere vergadering een update gegeven van ontwikkelingen op de financiële markten. Daarnaast vindt op ad hoc basis contact plaats over bijzondere ontwikkelingen en eventueel te nemen maatregelen.

4. Effect van de maatregelen

Uitgaande van de situatie eind 2017 en het vigerende strategisch beleggingsbeleid en uitgaande van een analyse op basis de FTK parameterset wordt de komende 5 jaren een herstel van ca. 5,4 procentpunt per jaar uit beleggingsrendement voorzien. Een deel van dit overrendement wordt ingezet voor het verlenen van toeslagen. Inzet van extra premies is vooralsnog niet nodig. Indien benodigd om tot herstel te komen is de inzet van extra premies op herstel van de dekkingsgraad echter beperkt gegeven de omvang van het de technische voorzieningen die worden aangehouden om pensioenverplichtingen te kunnen nakomen. Gegeven de bestandssamenstelling eind 2017 is voor de verbetering van de dekkingsgraad met 1 procentpunt ca 11% extra premie nodig.

4.1. Omstandigheden analyse

De dekkingsgraad waarbij het fonds zonder te korten of extra premiebetalingen niet meer uit een crisis kan komen is echter niet eenduidig vast te stellen. Iedere crisis heeft zijn eigen omstandigheden; de ene crisis wordt veroorzaakt door een langdurig lage swaprente terwijl een andere juist door een negatief rendement op zakelijke waarden zonder opeenvolgend herstel wordt gekenmerkt. Abstraherend van herstellpremies ligt de kritische dekkingsgraad op een niveau van 90%. Deze grens wordt jaarlijks herijkt en is voor het laatst vastgesteld bij de actualisatie van het herstelplan in 2019. Doordat de herstellpremie niet begrensd is, komt het fonds met inzet van de reguliere sturingsmiddelen altijd uit een crisissituatie.

4.2. Maatregelen

De maatregelen uit het premie- en indexatiebeleid zijn het meest realistisch omdat deze gedetailleerd zijn vastgelegd en overeengekomen zijn met de werkgever. Het korten van aanspraken is in het reglement vastgelegd en daarmee een afspraak met de deelnemers. Het aanpassen van het beleggingsbeleid is geen harde maatregel, maar geeft het bestuur de mogelijkheid om te sturen.

Door de compleetheit van het contract helpen de maatregelen om uit crisis te geraken altijd.

5. Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur houdt rekening met de evenwichtige belangenafweging van de verschillende belanghebbenden bij het opstellen van zijn beleid. De belanghebbenden van het fonds zijn de actieve deelnemers, de niet-actieve deelnemers (gepensioneerden en slapers) en de werkgever. Het bestuur is van mening dat met de inzet van de beschikbare sturingsmiddelen op evenwichtige wijze rekening wordt gehouden met de belangen van alle belanghebbenden van het fonds. Door gebruik te maken van de gekozen (maximale) hersteltermijn worden financiële tegenvallers gespreid verwerkt. Door niet te werken met een vaste einddatum voor het herstelplan, kan het beleggingsbeleid worden afgestemd op de lange termijn ambitie van een geïndexeerd pensioen. Met betrekking tot het indexatiebeleid wordt een beleid gehanteerd waarbij ook wordt gekeken naar benodigde middelen om ook in de toekomst op hetzelfde niveau te kunnen indexeren. In geval van overschotten worden deze in eerste instantie ingezet voor inhaalindexatie. Als alle indexatieachterstanden ongedaan zijn gemaakt, kunnen aanvullende overschotten deels ingezet worden voor premiekorting.

Met betrekking tot het premiebeleid is gekozen voor een vaste premie die getoetst wordt aan de gedempte kostendekkende premie. Het pensioenfonds onderschrijft hiermee de wens van sociale partners om een stabiele premie te hanteren. Het fonds hanteert hierbij de maximale verwachtingswaarden die door de parameters vanuit het Financieel toetsingskader worden voorgeschreven. Deze parameters worden wettelijk om de vijf jaar herijkt op basis van inzicht van deskundigen. Een voorwaarde bij het dempen van de premie met het verwachte rendement is dat het rendement op vastrentende waarden voor 5 jaar moet worden vastgezet op basis van de actuele door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur bij aanvang van de periode. De premieopslag voor indexatie beperkt de kans op een structureel niet kostendekkende financiering van de ambitie Ten opzichte van de vastgezette rente in 2015 is de rente en daardoor de premiedekkingsgraad gedaald.

De spreiding van tegenvallers en meevallers in combinatie met het indexatiebeleid en premiebeleid zorgt voor een evenwichtige inzet van sturingsmiddelen. Aan de hand van ALM studies wordt periodiek deze opzet getoetst. Sociale partners worden betrokken bij deze analyse en gevolgen van het gevoerde beleid.

5.1. Premiebeleid en indexatiebeleid

Bij een beleidsdekkingsgraad onder de 110% wordt er geen indexatie meer verleend. Bij een beleidsdekkingsgraad onder het minimaal vereist vermogen worden overlegpartijen direct betrokken bij het alsdan op te stellen herstelplan. De mogelijkheid bestaat dat overlegpartijen daarbij aanvullende afspraken maken. Bij een beleidsdekkingsgraad onder de 90% is het fonds zonder de inzet van herstelpremies niet in staat tijdig te herstellen uit de tekortsituatie.

Het bestuur is van mening dat er sprake is van evenwichtige belangenbehartiging voor actieve en niet-actieve deelnemers in het premie- en indexatiebeleid.

5.2. Beleggingsbeleid

Nadat het premiebeleid en indexatiebeleid geen of onvoldoende effect sorteren, kan het beleggingsbeleid worden ingezet. Gegeven de prudente strategische beleggingsmix en de al getroffen risicobeperkende maatregelen, liggen strategische aanpassingen echter niet voor de hand. Verdere afdekking van aandelen- of renterisico zal ten tijde van een crisis zeer kostbaar zijn en negatief effect hebben op het toekomstige herstelvermogen.

5.3. Korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten

Als uiterste noodmaatregel kunnen de pensioenaanspraken en pensioenrechten worden gekort. Dit wordt direct in de technische voorzieningen verwerkt en in beginsel evenredig gespreid in de tijd gedurende maximaal de termijn die wordt gebruikt voor het herstelplan. De spreidingsperiode voor kortingen wordt ingekort indien blijkt dat de korting per jaar, in het geval van hanteren van de maximale termijn die wordt gebruikt bij het herstelplan, onder een niveau van 0,5%-punt blijft.

Kortingen tot 0,5%-punt worden echter direct doorgevoerd.

Een eenmaal toegepaste korting wordt beschouwd als negatieve indexatie, maakt onderdeel uit van de indexatieachterstand en kan worden hersteld conform het beleid van inhaalindexatie van het fonds.

Het pensioenfonds registreert (indexatie)achterstanden in de pensioenadministratie.

6. Communicatie

6.1. Communicatiebeleid

Onderdeel van het communicatiebeleid is het informeren van belanghebbenden over de financiële positie van het fonds en de gevolgen daarvan voor de belanghebbenden. Doelstelling is belanghebbenden inzicht te geven in hun pensioenaanspraken en een realistisch beeld van de indexatieverwachtingen en mogelijke risico's.

Ten behoeve van de communicatie over de financiële positie beschikt het pensioenfonds over de volgende communicatiekanalen en -middelen:

- Website (www.klmgrondfonds.nl)
- Pensioenmagazine Focus (2x per jaar)
- Digitale nieuwsbrief (op verzoek)
- Hard copy nieuwsbrieven (ad hoc)
- Jaarverslag
- Persoonlijke brieven
- Sociale media (Facebook)

Het pensioenfonds publiceert maandelijks de dekkingsgraad op de website. Per kwartaal wordt een kwartaalbericht uitgebracht met de ontwikkeling van de dekkingsgraad, beleggingsrendementen en eventuele andere ontwikkelingen.

In geval van bijzondere gebeurtenissen gaat een digitale nieuwsbrief uit en wordt een nieuwsbericht op de website geplaatst.

Het pensioenmagazine Focus wordt ingezet om achtergrondinformatie te geven.

6.2. Communicatie over (crisis)maatregelen

Algemeen

Uit het voorgaande blijkt dat het praktisch is om belanghebbenden regelmatig te informeren over de financiële positie en bij bijzondere ontwikkelingen gericht te communiceren. Bij een sterke daling van de dekkingsgraad zal in eerste instantie berichtgeving via de website plaatsvinden. Daarbij wordt gewezen op de mogelijke gevolgen voor de belanghebbenden. Afhankelijk van de situatie zal een persoonlijke brief uitgaan naar de belanghebbenden.

Het bestuur is voornemens de belanghebbenden te informeren over dit crisisplan, onder meer door het plan te publiceren op de website van het fonds.

Inzet premiebeleid

Verhoging van de premie zal in eerste instantie worden gecommuniceerd via de reguliere kanalen. Uitgaande van een premieverhoging per januari van een jaar zal dat een bericht op de website zijn in december of januari en een begeleidend schrijven bij de salarisspecificatie.

Inzet indexatiebeleid

In het verleden is per brief en via onder meer Focus regelmatig gewezen op de mogelijkheid van indexatiekorting ingeval van een te lage dekkingsgraad. In het najaar van 2011 is een brief

gestuurd aan alle deelnemers en pensioengerechtigden over de crisis. De maatregel in december 2011 om slechts gedeeltelijke te indexeren is per brief aan alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden (en in alle andere fondsmedia) naar buiten gebracht.

Korting van aanspraken

Mochten deze maatregelen concreet aan de orde zijn, dan zal het bestuur een specifiek communicatieplan opstellen. Naar verwachting zal de communicatieaanpak in grote lijnen overeenkomen met de hiervoor geschetste scenario's.

Externe communicatie

De financiële positie van het pensioenfonds en eventuele maatregelen zijn primair een zaak van het pensioenfonds en zijn belanghebbenden. De communicatie is dan ook vooral gericht op de werkgever, deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en hun representatieve organisaties. Vanzelfsprekend wordt de toezichthouder geïnformeerd.

Het pensioenfonds zal in beginsel geen actieve communicatie doen naar de media of maatschappelijke omgeving. De berichtgeving op de website is vanzelfsprekend toegankelijk voor externe partijen.

Voor contacten met media is een mediaprocedure van toepassing.

Ongedaan maken van crisismaatregelen

Voor communicatie over het ongedaan maken van crisismaatregelen (intrekken en/of reparatie) worden dezelfde communicatiekanalen en middelen ingezet als voor het bekend maken van crisismaatregelen.

Het vervallen van een inhaalpremie of bijstorting zal in ieder geval worden gecommuniceerd via het periodiek Focus. Het eventuele effect daarvan op de eigen bijdrage van deelnemers wordt door de werkgever gecommuniceerd.

Communicatie over de (mate van) indexatie is een jaarlijks terugkerend proces, waarvoor de gebruikelijke middelen zullen worden ingezet (webbericht, Focus, pensioenstrook, UPO). Ingeval van reparatie van de indexatiekorting (inhaalindexatie) zal een specifiek plan worden opgesteld.

7. Besluitvorming

Algemeen

Besluitvorming vindt plaats in bestuursvergaderingen. Besluiten worden genomen bij gewone meerderheid. Het bestuur kan beslissen om een besluit te mandateren aan een commissie of werkgroep. Verder kan een besluit buiten vergadering plaatsvinden door middel van een schriftelijke stemming of een digitale stemming (mailvote).

Een besluit wordt vastgelegd in de cumulatieve besluitenlijst van het pensioenfonds. Daarnaast vindt vastlegging van het besluit, met motivering, plaats in het verslag van de vergadering waarin het besluit genomen wordt. In geval van besluiten buiten vergadering worden de uitgebrachte stemmen gearchiveerd door het bestuurssecretariaat en wordt het besluit als een zogenoemd 'tussentijds besluit' opgenomen in de besluitenlijst.

Bijzondere omstandigheden

Hiervoor is reeds aangegeven dat het bestuur over kan gaan tot snelle besluitvorming over noodzakelijke aanpassingen in het beleggingsbeleid. Dit is noodzakelijk omdat beleggingsmaatregelen soms op zeer korte termijn genomen moeten worden. Dit geldt niet voor de andere sturingsinstrumenten. Voor inzet van het nieuwe premiebeleid en het nieuwe indexatiebeleid geldt immers dat deze maatregelen nog geen onderdeel vormen van de uitvoeringsovereenkomst. Ook al neemt het bestuur zijn eigen verantwoordelijkheid in deze, enige doorlooptijd is onvermijdelijk.

Het bestuur beschikt over een noodprocedure, op grond waarvan in zeer bijzondere omstandigheden van de reguliere besluitvormingsprocedures kan worden afgeweken. In dergelijke

gevallen worden een crisisteam geïnstalleerd.

Premiebeleid

Het bestuur stelt jaarlijks, gehoord de adviserend actuaris, de premie vast, overeenkomstig het bepaalde in de uitvoeringsovereenkomst.

Indexatiebeleid

Het bestuur besluit jaarlijks, in beginsel in zijn vergadering van december, gehoord de adviserend actuaris, over de indexatie per januari van het daarop volgende jaar.

Korting van aanspraken

Het bestuur is op grond van de statuten van het Fonds bevoegd de verplichtingen van het fonds in overeenstemming te brengen met de bezittingen en verwachte inkomsten. Dit is de formele titel voor besluitvorming over korting van aanspraken. Aan deze bevoegdheid zijn geen bijzondere vereisten gesteld, uitgezonderd dat het bestuur de (adviserend) actuaris dient te horen.

8. Beleidscyclus

Het crisisplan wordt geëvalueerd en beheerd door het bestuur van het pensioenfonds. Formele evaluatie en actualisering door het bestuur vindt jaarlijks plaats in de bestuursvergadering van december.